

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. д-р Венцислава Желязкова

ОТНОСНО: Дисертационен труд на тема

„Правна природа на плана за оздравяване на търговец в производство по несъстоятелност“, представен от Емил Йорданов Радев – докторант на самостоятелна подготовка

Докторантска програма по Гражданско и семейно право

Департамент Право, Магистърски факултет на НБУ

Професионално направление 3.6. Право /Гражданско и семейно право/

За придобиване на образователна и научна степен „доктор“

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Представеният дисертационен труд на тема „Правна природа на плана за оздравяване на търговец в производството по несъстоятелност“, е в общ обем от 254 страници. Темата на дисертационния труд е актуална и определено има теоретично и практическо значение. Оздравяването на предприятието като един от начините /пътищата/ за развитие на производството по несъстоятелност е било предмет на обсъждане и разглеждане както в общи научни трудове по несъстоятелността в българското право, така и в самостоятелни такива. Подробното изследване на плана за оздравяване – неговата правна природа и действие - като съществен елемент от производството по оздравяването, не е било предмет на самостоятелно изследване. Освен интерес от теоретична гледна точка - правната същност на плана за оздравяване, изследването на проблематиката има и съществено практическо значение както с оглед законосъобразно и целесъобразно изготвяне на плана за оздравяване, също така относно правната природа на преобразуване на вземанията на кредиторите. От още по-голямо научно-приложно значение са материалноправните последици на плана за оздравяване, на които авторът е отделил специално внимание в глава трета на дисертационния труд.

Авторът ясно и точно е формулирал и следвал в цялостното изложение целите и задачите на труда – анализ и тълкуване на действащата нормативна уредба, за което съдейства историческият и сравнителноправен преглед, въпросите на правоприлагането, като въз основа на анализа са направени и предложения de lege ferenda.

Като се има предвид, че несъстоятелността е комплексен правен институт, който включва както материалноправни, така и процесуални проблеми, в дисертационния труд е отделено внимание на всяка група въпроси, свързани с плана за оздравяване. Като основна нишка в изследването лежи идеята за оздравяването като факултативно и несамостоятелно производство, което може да се открие като част от фазата на откритата несъстоятелност. В същото време оздравяването на предприятието е относително обособено производство като се основава на плана за оздравяване и може да повлияе радикално върху главното производство – ако съдът утвърди плана за оздравяване на длъжника, съдът ще прекрати производството по несъстоятелност.

Дисертационният труд е удачно структуриран с оглед предмета на изследването: същност и правна характеристика на оздравителния план, легитимирани лица за предлагане на план за оздравяване, съдържание на плана за оздравяване, материалноправни и процесуалноправни последици на оздравителния план. Приложените от дисертанта методи на научно изследване и тълкуване на действащата правна уредба са му дали възможност да направи интересни и убедителни изводи, свързани с прилагането на правните норми.

Биха могли да бъдат посочени следните основни моменти, които представляват интерес и заслужават подкрепа в представения дисертационен труд:

1. Относно правната същност на плана за оздравяване авторът приема, че същият е средство за колективно удовлетворяване на кредиторите на неплатежоспособния търговец, при което се избягват неблагоприятните последици от обявяването в несъстоятелност. Оздравителният план е резултат от осъществяването на смесен фактически състав в рамките на производството по несъстоятелност, в който фактически състав се включва волеизявленията на предложителя на плана, на събранието на кредиторите и акт на съда по несъстоятелността.

До този извод авторът стига след критичен анализ на изразени вече в правната литература становища относно същността на оздравителния план като акт-сделка на кредиторите, която за да произведе действие се нуждае от съдебно утвърждаване; като програма за действие, която съдържа елементи на съдебна спогодба; като материализирана съгласувана воля на кредиторите с право на глас или сделка-решение. Прави се удачно сравнение между плана за оздравяване и предпазния и съдебния конкродат по отмененото законодателство. Считаю, че удачно и полезно от теоретична и практическа гледна точка е сравнението между оздравяването и извънсъдебното споразумение по чл. 740 ТЗ, както и становището на автора за възможността за използване на заповедното производство по ГПК в случай на неизпълнение на задълженията, предвидени в извънсъдебното споразумение.

Извършена е аналитична съпоставка между оздравителния план и плана за стабилизация по част пета от Търговския закон. Уредбата на стабилизационното производство, което е ново за нашата съвременна правна система, поражда доста въпроси и проблеми, а може би още повече трудности, които ще бъдат срещани в процеса на правоприлагане.

2. Обособяването на лицата, които могат да предложат плана за оздравяване и разкриване характеристиките на отделните групи в зависимост от техните интереси за предлагане на план за оздравяване. Подкрепя се законовото решение за широкия кръг лица, легитимирани да предложат план, като се посочва, че това улеснява оздравяването в случаите, в които съдът вече е констатирал неплатежоспособността /стр. 72/.

Авторът се спира на трудностите в практиката относно определянето на състава на събранието на кредиторите, което приема плана за оздравяване – дали в него участват само кредиторите със стари вземания и дали новите вземания могат да бъдат предмет на преобразуване с плана за оздравяване. В тази връзка се прави предложение за изменение и допълнение на чл. 703, ал. 1 с оглед уточняване на кръга кредитори, които участват в събранието на кредиторите за приемане на оздравителния план /стр. 82/.

3. Подробното изследване на съдържанието на плана за оздравяване, като елементите са класифицирани в две групи: такива, които имат за цел удовлетворяването на кредиторите и такива, които имат за цел предотвратяване на несъстоятелността и запазване на предприятието на длъжника. Основателно авторът обръща специално внимание на гаранциите за изпълнение на плана, като същите се приемат като действия и сделки, пряко или непряко обезпечавщи удовлетворяването на кредиторите; обсъждането на отделните видове възможни и невъзможни гаранции има определено практическо значение.

Опитът на автора да изследва от правна гледна точка различните способности за оздравяване, насочени към редуциране на дълга заслужава подкрепа. Изследването на различните тези за това по какъв ред се превръщат вземанията в дял от капитала на дружеството-длъжник дава основание на автора да приеме, че при акционерните дружества е възможно превръщане на вземанията на кредиторите в дял от капитала срещу предоставяне на собствени акции на дружеството, без да се налага увеличение на капитала. При разглеждането на преобразуването на предприятието като способ за запазване предприятието на длъжника, мисля, че би следвало да бъде направен по-обстоятелствен анализ във връзка с разпоредбите на ТЗ относно преобразуването на търговските дружества – този проблем поражда твърде много въпроси, които е полезно да бъдат изследвани от правна гледна точка.

4. Разглеждането на процесуалните предпоставки за влизане в действие на плана за оздравяването предполага по-голяма прецизност - например едномесечният срок по чл. 698, ал. 1 е преклузивен – процесуалното право на оправомощените лице да предложат план за преобразуване след изтичане на този срок се погасява /стр. 145/. Необходима е по-голяма прецизност и при тълкуване и нормата на чл. 701, ал. 1 /стр. 149/. Практическа полза има изследването на правомощията на събранието на кредиторите за приемане на плана – дали са възможни корекции и промени след като вече е допуснат от съда планът за оздравяване, възможността на кредитор да направи възражение срещу приетия от събранието план за оздравяване.

5. Действието на плана за оздравяване се разглежда от материалноправна и от процесуалноправна гледна точка, като в тази връзка са квалифицирани и последиците от одобрението му. Приема се, че „преобразуването на вземанията“ представлява специфична последица от плана за оздравяване, която има самостоятелно значение, което не се идентифицира с нито един от общите способи за погасяване на облигационните отношения /стр. 165/. Промяната може да засегне всички или само част от характеристиките на вземанията, като според автора преобразуването на вземанията „настъпва автоматично“ с влизане в сила на решението за одобряване на плана за оздравяване. Все пак, би следвало да се има предвид, че до този момент са извършени съответните правни действия от длъжника и кредиторите, за да настъпи това преобразуване. Като „правосъздаващо“ действие се квалифицира действието на плана в случай на продажба на цялото предприятие. Според автора, това действие разкрива определено сходство с предварителния договор за продажба, но в същото време има свои особености.

По отношение на процесуалноправните последици, авторът споделя схващането, че с прекратяване на производството по несъстоятелност поради утвърден оздравителен план въпросът за правното положение на търговеца, който ще изпълнява плана се решава ясно и окончателно – отпадат публичноправните и частноправните последици от откриване на производството по несъстоятелност занапред, като действията на съда, длъжника и органите по несъстоятелността до утвърждаване на плана се запазват. Възобновяват се съдебните и арбитражни производства. Продължават установителните иски относно съществуване на вземания на длъжника. В случай, че отменителният иск е предявен от кредитор, то налице е правен интерес за продължаването му с оглед връщане на имуществото към патримониума на длъжника.

6. Във връзка с производството за несъстоятелност с международен елемент авторът се спира на решенията на Регламент /ЕО/ № 1346/2000 относно производството по несъстоятелност и заменилия го Регламент /ЕС/2015/848 на Европейския Парламент и на Съвета, който се прилага от 26 юни 2017 г. Основателно се посочва, че нормите на чл. 757-760 ТЗ имат ограничено приложение – те биха се приложили само в случай, че центърът на

основни интереси на длъжника не се намира в държава-членка на ЕС. Основателно е посочено, че актовете на общностното право в областта на несъстоятелността съчетават принципа на универсалност и териториалност.

В тази си част анализът на нормативната база се нуждае от значителни уточнения. На първо място, както Регламент № 1346/2000, така и Регламент № 2015/848 съдържат само сътълковителни норми, но не и преки материални норми, както твърди авторът – стр. 210. На следващо място, процесуалните норми определящи компетентността на съда в производството по несъстоятелност са също международночастноправни норми. И при второстепенното производство е възможно да бъде предвиден оздравителен план, стига това да е допустимо по правото на държавата, в която е открито вторичното производство – чл. 34 от Регламент № 1346/2000. С оглед различията в материалноправната и процесуалноправна уредба на несъстоятелността на държавите-членки, Регламентът определя кои национални производства се обхващат от понятието „несъстоятелност“ по смисъла на Регламента с оглед неговото автономно тълкуване, т.е английското право, което познава процедурата „winding up“ ще определи дали последната включва само ликвидация или и други елементи от несъстоятелността /стр. 216/.

С оглед усъвършенстване на така представения дисертационен труд, който заслужава да бъде отпечатан, биха могли да се направят някои критични препоръки.

- При квалификацията на някои институти се срещат-противоречиви твърдения в различните части на труда /например с оглед приетата от автора квалификация на плана за оздравяване/.

- Считам, че би следвало да се задълбочи и разшири правната характеристика на оздравяването чрез продажба на предприятието.

- Както беше отбелязано и по-горе, необходимо е прецизиране на понятията и най-вече тези свързани с институтите на гражданското процесуално право

- Последната част относно несъстоятелността с международен елемент е необходима за пълнота на изложението, но би следвало да бъде смислово и редакционно доработена.

- Би могло да бъде разширено сравнителноправното проучване с позоваване на съответните нормативни актове от други национални законодателства

В Заключението си авторът е направил редица предложения de lege ferenda. В голяма част същите са обосновани и добре защитени в самия дисертационен труд. Някои от предложенията обаче се нуждаят от допълнителна аргументация. Например предложението да се въведе изрична уредба на преобразуването при открито производство по несъстоятелност. Що се отнася за норми, които да „улесняват действието“ на Регламент № 2015/848, то това би било допустимо само доколкото самият Регламент предвижда такова задължение за държава-членка, а Регламентите в областта на международното

частно право са твърде пестеливи в това отношение, тъй като целта е еднаквото прилагане в държавите-членки.

Направените критични бележки в никакъв случай не омаловажават стойността на предложения дисертационен труд, както и неговите научни приноси. Считаю, че трудът заслужава положителна обща оценка като се има предвид, че представлява първо самостоятелно изследване на същността и последиците на оздравителния план в производството по несъстоятелност.

Видно от посочената библиография авторът е изследвал изцяло съществуващата у нас правна литература по въпросите на несъстоятелността, като авторите са критично и точно цитирани в дисертационния труд.

Като публикации, свързани с темата са представени три научни статии: „Нови законодателни разрешения в Закона за търговския регистър“ /сп. Търговско и облигационно право, № 1/2013 г./, „Някои въпроси на способите за оздравяване в производството по несъстоятелност по Търговския закон“ /сб. Въпроси на търговското право, НИП, 2015/ и „Съвременни европейски модели в уредбата на разпореждането с дялове в ООД“ /сп. Норма, №11 /2016./ Втората статия е пряко свързана с представения дисертационен труд, но разглежда допълнителни аспекти, без да приповтаря съдържанието от труда.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на изложените по-горе съображения и общата ми положителна оценка считам, че дисертационният труд на Емил Йорданов Радев „Правна природа на плана за оздравяване на търговец в производството по несъстоятелност“ разкрива задълбочени теоретични знания, насочен е към полезни научни и научноприложни резултати с приносен характер, поради което предлагам на членовете на почитаемото научно жури да гласуват положително за даване на образователната и научна степен „доктор“ на Емил Йорданов Радев.

С уважение

Доц. д-р Венцислава Желязкова